

ESZTERGOM – BUDAPEST

Hit • Remény • Szeretet

Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye lapja – 22.évfolyam

2024/5. szám

AZ *Új Ember* KÖNYVESBOLT AJÁNLATA KARÁCSONYRA ÉS A 2025-ÖS SZENTÉVRE

AZ IMÁDSÁG ISKOLÁJA
Kilencrészes könyvsorozat
Ára kötetenként: 1990 Ft

ZARÁNDOKÚTIKÖNYV-
SOROZATUNK

- Lourdes (3990 forint)
- Fatima (3990 forint)
- Medugorje (4490 forint)
- Róma (5290 forint)

AZ EVANGÉLIUMOK
NAGYKÖNYVE
Szentírás-magyarázat
Anselm Grün tollából
Ára kötetenként: 2990 Ft

A könyvek megvásárolhatók az Új Ember könyvesboltban,
vagy megrendelhetők a bolt.ujember.hu weboldalon.

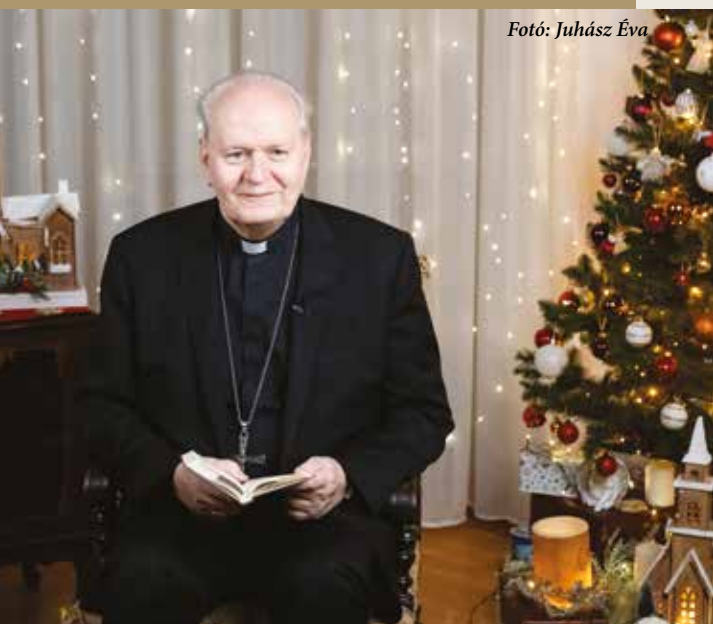
Címünk: 1053 Budapest, Ferenciek tere 7–8.

Új Ember
kiadványok

- Impresszum • Kiadó: Esztergom-Budapesti Főegyházmegye • Felelős szerkesztő: Zuffa Tünde
• Olvasószerkesztő, nyelvi lektor: M. Tóth Katalin • Tervezés, nyomdai előkészítés: Fónagy Réka
• Nyomda: Adimtone Nyomda • Címlapfotó: Juhász Éva
• Fotó: Fábíán Attila/Magyar Kurír, Juhász Éva, Lambert Attila/Magyar Kurír,
Merényi Zita/Magyar Kurír, Mudrák Attila, Prófusz Ádám, Zuggó Zsolt
• Levélcím: Budapest 1250 Pf. 1. • E-mail: sajto@esztergom-budapest.hu

AZ IGE FÖLDRE SZÁLLT

Fotó: Juhász Éva

Sötét éjszakában élünk. Mintha az emberiség gondolkodására és működésére is egyre inkább ráborulna az a sötétség, amelyben elveszítjük az irányt, amelyben egyre csak magunkra figyelünk, nem látjuk az életünk célját, nem látjuk a másik embert, nem látjuk a dolgok igazi rendeltetését sem, mert nem vesszük észre a világunk mélyén ránk mosolygó, szerető és személyes Istent.

Márpedig az angyali szózat pontosan azt kívánja, hogy dicsőség legyen a magasságban Istennek és béke a földön az embereknek, akiket szeret az Isten. Új, otthonos, magabiztos és derűs világnézet a kereszténység. És nem is csak filozófia, hanem személyes szeretetkapcsolat az értünk emberré lett Istennel, és miatta, benne és általa egymással is. Jézus magáról mondja: „Én vagyok a világ világossága. Aki engem követ nem jár sötétségben” (Jn 8,12). Jézus nem egy életfilozófiát hozott, nem pusztán tanítást arról, hogy hogyan lehet észszerűbb vagy kellemesebb az életünk, hanem személyesen jött el. Ha vele élő kapcsolatban vagyunk, akkor

„ Legyünk mi is a remény emberei. ”

kapnak igazi fényt a dolgok és az emberek, akkor valóban nemcsak egy-egy jócselekedetre törekedhetünk, hanem benne élünk, benne járunk az igazi fényben, és minden tettünket, azt is, amit máskor csak rutinból végzünk, a reggeli keléstől a tanuláson és az utcai közlekedésen keresztül a munkáig – mindent bevilágít a fény, és minden a hála és a szeretet kifejezése lehet.

Ezért olyan fontos, hogy összejöjjünk szeretetinkkel karácsonykor, hogy gondoljunk a rászorulókra, hogy meggyújtsuk az ünnepi fényeket, nemcsak azért, mert ez kellemes és dekoratív, hanem azért is, mert a mi kis gyertyáink vagy lámpáink ilyenkor az örök és mindent betöltő fényességet jelképezik, amely Krisztus születésével eljött közénk, és azóta is velünk járja a történelem útját.

Ez pedig olyan elemi erejű igazság, olyan biztos fogódzópontra, hogy átsegít minket minden szorongáson, minden anyagi vagy egyéb bizonytalanságon, de még a kellemetlenségeken, bajokon és a szenvedéseken is. Mert a történelemben az ember messzire kalandozhat a teremtőtől, de végül mégis mindig az igazság és a teljes valóság érvényesül, mert sem az egyéni életünk, sem az emberiség élete nem korlátozódik a földön eltöltött időre, hanem az örökkévalóságba tart, az embert szerető Istennel való találkozás felé.

December 24-én Ferenc pápa Rómában megnyitja a jubileumi szentévet. Ezt az esztendőt a remény gondolatának szenteljük. A mi reményünk Krisztus, mert benne nyílt meg számunkra az örök üdvösség. Ennek a lehetőségét ajándékozzák a szülők újszülött gyermekeknek. Erre segítik őket a nevelők és mindenki más, aki Krisztus örömét és szeretetét közvetíti feléjük. Legyünk mi is a remény emberei. Őrizzük meg és adjuk tovább a karácsony örömét és békéjét, de ne csak ilyenkor decemberben, hanem egész éven át!

+ Erdő Péter

A BIZALOM ÚJ KULTÚRÁJA ÉPÜL

November 9-én, szombaton harmadik alkalommal rendezett nagyszabású összejövetelt partnerszervezeteinek az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye Bíz Rá Magad! szolgálata. Az eseményen – amelynek ezúttal a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium adott otthont – mintegy 150-en vettek részt számos segítő szervezet képviselőiben.

Az egészsznapos rendezvény teljesen „belakta” a tekintélyes méretű épület első szintjét: a folyosókon a Bíz Rá Magad! partnerei mutatkoztak be ministandokon, a gimnázium osztálytermeiben pedig workshopok és minikurzusok zajlottak a legkülönbözőbb, a szervezetek segítő tevékenységéhez kapcsolódó témákban. A találkozó résztvevőit – ahogy az már hagyománynak tekinthető – Erdő Péter bíboros, prímás köszöntötte.

A katolikus segítő szolgáltatásokat egybegyűjtő és azokat a rászorulóknak felé közvetítő Bíz Rá Magad! szolgálat szombati, zártkörű szakmai-hitéleti rendezvényén nemcsak a résztvevők száma és a programok – workshopok és kurzusok – témagazdagsága és látogatottsága, de a rendezvényt átható lelkeség is újabb bizonyítékát adta annak, hogy az összefogásra, a segítő szeretetre nagyobb szükség van, mint valaha. És utóbbinak a helyi közösségekhez, papokhoz, rászorulókhöz való eljutását minél hatékonyabb módon szükséges támogatni. Ebben vállal oroszlánrészét a ma már sokak által ismert, az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye égisze alatt működő Bíz Rá Magad! szolgálat.

Fotó: Prófusz Ádám

TU ES PETRUS DÍJAT KAPOTT RÓMÁBAN ERDŐ PÉTER BÍBOROS

A „Tu es Petrus” Nemzetközi Katolikus Szervezet által adományozott díjat vehette át Erdő Péter bíboros, prímás november 19-én Rómában. A Tu es Petrus díjat Kurt Koch bíboros, a katolikus szervezet tiszteletbeli elnöke, a Keresztény Egység Előmozdítása Dikasztériumának prefektusa adta át Erdő Péternek a Pápai Magyar Intézet kápolnájában.

A rangos elismerés átadásán jelen volt a „Tu es Petrus” Nemzetközi Katolikus Szervezet igazgatósága, melyet Gianluca Barile és a Pápai Magyar Intézet közössége vezet.

A katolikus szervezetet 2005-ben Francesco Marchisano bíboros és Gianluca Barile vatikanista alapította Battipagliában (Salerno) XVI. Benedek megválasztását követően. A szervezet tiszteletbeli

elnöke Kurt Koch bíboros, a Keresztény Egység Előmozdítása Dikasztériumának prefektusa.

A „Tu es Petrus” Nemzetközi Katolikus Szervezet papokat, nővéreket, laikusokat gyűjt össze szerte a világon, szolgálatuk célja a legfőbb egyházi személy, a mindenkori pápa személyének támogatása. A „Tu es Petrus”-nak sikerült fontos helyet kivívnia a világi összefogások területén is, köszönhetően karitatív és kulturális kezdeményezései hosszú sorának, amelyek közül kiemelkedik a Tu es Petrus díj alapítása és odaítélése.

A szervezet neve a néhai Marchisano bíboros ötlete alapján „Tu es Petrus”, ami közvetlenül Jézusnak a történelem első pápájához, Péterhez intézett szavaiból ered: „Én pedig mondom neked: Te Péter vagy, és én erre a kősziklára fogom építeni egyházamat, s az alvilág kapui nem vesznek erőt rajta” (Mt 16,18). Ezáltal a „Tu es Petrus”, a „Te vagy Péter” kifejezés minden katolikusnak a szívébe vésődött, akinek a római pápa az atyja.

MINISTRÁNSAVATÁS A VÁROSMAJORBAN

Minden páros évben, az egyházi év utolsó vasárnapján kerül sor a Városmajori Jézus Szíve plébániatemplom ministráns csapatának legnagyobb eseményére, a hagyományos ministránsavatásra. Így történt ez idén is, november 24-én, amikor Lőw Gergely káplán nyolc kisgyermeket avatott ministránssá és további huszonnegyvet magasabb fokozatra. Ők gyertyavivők, füstölősök, keresztvivők és ceremonárok lettek. Külön örömet jelent a plébániai közösség számára, hogy szeptember óta tizenegyen jelentkeztek a ministráns csapatba. Az avatandók az avatás előtti hetekben vizsgán is bizonyították rátermettségüket. Istennek legyen hála, hogy sok kisgyermek és fiatal érez késztést plébániánkon arra, hogy kivegye részét az oltárszolgálatból!

Niederkirchner Zsolt
főministráns

ORSZÁGOS LELKIPÁSZTORI-TEOLÓGIAI NAPOK ESZTERGOMBAN

Fotó: Lambert Attila

Egyházi életünk több évtizedes hagyományra visszatekintő rendezvényét, az Országos Lelkipásztori-Teológiai Napokat idén november 25–27. között rendezték meg Esztergomban a Szent Adalbert Központban. A szentévre való készüllet jegyében az imádság, az Egyház gazdag hagyományából merített imaformák álltak a középpontban.

Fábry Kornél segédpüspök, az Országos Lelkipásztori Intézet igazgatója mint szervező elmondta: nagy volt az érdeklődés, több mint kétszáz görög- és római katolikus résztvevő érkezett Esztergomba határon innen és túlról. Köztük

három püspök, hatvan pap és szerzetestestvér, harminc szerzetesnővér, hat állandó diakónus és százhusz világi hívő.

Széles palettát mutattak be elméletben és gyakorlatban azzal a céllal, hogy ki-ki gyakorlattá tudja tenni otthon, amit itt megismert: a szentégi kápolnában mondott ima, a Jézus-ima, a szemlélődő ima, a Lectio Divina, az Imádság Háza mozgalom, az engesztelő ima, a közbenjáró ima, a dicsőítés, a családi ima, az ima mester-női – Avilai Szent Teréz és Sienai Szent Katalin – hagyományáról esett szó az előadásokban. „Lelkiségek mutatták be imaformáikat, úgy a tradicionális irány, mint a megújulás képviselői. Tanultunk egymástól, felfedezve, hogy egy Egyházhhoz tartozunk, ami már önmagában kincs” – mondta el Fábry Kornél püspök.

ERDŐ PÉTER BÍBOROS NAGYKÖKÉNYES DÍSZPOLGÁRA LETT

Megtelt a nagykökényesi Desseffy-kúria parkja december 1-jén este az első adventi gyertyagyújtáson, ahol ünnepélyes keretek között vehette át Erdő Péter bíboros, prímás a Nagykökényes község díszpolgára cím díszes oklevelét és emlékérmét Besszer Andrásné polgármestertől és a képviselő-testülettől. A polgármester méltatta a Főpásztor életútját, akinek anyai nagyszülei kökényesiek voltak.

A polgármester megjegyezte, egy település jövője nagyban függ attól, hogy mennyire tiszteli a múltját, a gyökereit. „A gyökerek jelentik a családi kapcsolatainkat, felmenőinket, akiknek a leszármazottai vagyunk” – jelentette ki Besszer Andrásné, és hozzátette: egy fa ereje sem az ágaiban, hanem a gyökereiben van, és azon keresztül indul az új élet is. Éppen ezért büszkeséggel tölti el a község közösségét, hogy Nagykökényes nagy családja új taggal bővül. A polgármester felelevenítette, hogy a bíboros anyai nagyszülei kökényesiek, apai részről felmenői között kismemesi származású székelyek is voltak.

Besszer Andrásné kiemelte: Nagykökényes önkormányzatának képviselő-testülete idén határozta el, hogy Erdő Péter részére a Nagykökényes község díszpolgá-

Fotó: Zuggó Zsolt

ra címet adományozza, hiszen a bíboros kiemelkedő munkájával országosan és nemzetközi viszonylatban elismerést szerzett, és ezzel hozzájárult Nagykökényes község jó hírnevének öregbítéséhez.

A díszpolgári cím átvétele után Erdő Péter bíboros megköszönte a kitüntetést, és felelevenítette nagykökényesi gyerekkori élményeit, majd meggyújtotta az adventi koszorú első gyertyáját.

A REMÉNY ZARÁNDOKAI

December 1-jével idén is megkezdődött az immár hagyományos adventi vasárnapi konferenciabeszéd-sorozat Budapesten, a Ferenciek terei Alkantarai Szent Péter-templomban. Ezúttal Martos Levente Balázs segédpüspök tartotta.

Az adventi időszak témaválasztása a remény és a hozzá kapcsolódó egy-egy bibliai kép volt, amely segítette a jubileumi szentévre való előkészületünket.

Advent első vasárnapján a középpontban *A fügefá reménye* állt. Jézus többször jelként tekintett a fügefára, gyümölcsöt keresve rajta. Martos Balázs Levente szerint ma gyakran szenvedünk attól, hogy gyümölcstelennek érezzük keresztény közösségünk életét. Mi ad reményt a félig elszáradt, gyümölcstelen fügefának?

A püspök egy hét múlva a *A búzaszem reményéről* beszélt, kiemelve: az Úr saját életét és odaadását foglalta össze az elvetett, elhaló búzaszem képével.

Advent harmadik vasárnapján *A zarándok reményéről*

Fotó: Lambert Attila

volt szó: Bibliai őseink, a hitben ősatyáink sokszorosan megtapasztalták a vándorlást, az úton levés, a zarándok-élet nehézségét és áldását. Vajon merre indulhatunk útnak, ha szeretnénk a remény zarándokai lenni? – tette fel a kérdést a püspök, és előrevetítette a karácsony előtti vasárnap témáját: *A pásztorok reményét*. Jézus reménye személyesen nekünk szól, de előbb-utóbb mindig másokhoz is visz bennünket. Pásztorok találták meg a Gyermeket – egyszerű emberek, nyájuknak és talán saját családjuknak is pásztorai. A keresztény remény mások szolgálatának is új távlatot ad.

VÁRAKOZÁS... REMÉNY... BIZALOM...

Erdő Péter bíboros még a 2022-23-as tanévben határozta el, hogy hónapról hónapra felkeresi Főegyházmegyénk oktatási intézményeit, hogy megismerje a bennük zajló munkát, a pedagógusközösségeket és a gyerekeket. Az idei év utolsó látogatása november 29-én a budapest-kispesti Reménység Katolikus Általános Iskola és Óvodában volt.

A mikor először belépünk egy iskolába, amelyet át szeretnénk venni egyházi fenntartásba, nagy a várakozás a szülők, a pedagógusok és diákok körében! Mindenki reménykedik benne, hogy megtaláljuk a közös hangot, és mindenki eléri a maga célját – megelőlegezett bizalommal tekintünk egymásra.

Amikor az első iskolát látogatta meg Bíboros atya, mindenki várakozással tekintett az esemény elé, mi is fog történni valójában? Élt bennünk a remény, hogy ez a találkozás mindannyiunk számára meghatározó élmény lesz, tanár, diák és főpásztor számára egyaránt. A bizalom kedves és meghatározó jele volt, amikor a reggeli imakor egy kis elsős gyermek

kézen fogva imádkozott az őszülő püspökkel!

Adventi időszakunk mennyi várakozással van tele Isten iránt, embertársaink iránt és saját magunk felé is! Reménykedünk, hogy idén végre tényleg úgy tudunk készülni, ahogyan szeretnénk! Testvéreinkkel együtt, támogatva egymást Isten felé elcsigázott és viharvert világunkban. Annyi baj, hiba és bűn vesz körül minket, hogy lassan már önmagunk iránt sincs meg a bizalom – hogy jobbá lehetünk.

Napjaink egyik legmérgezőbb kísértése a bizalmatlanság. Nem bízunk magunkban, nem bízunk a másik emberben, és sokszor már az Istenben és az Egyházban sem. Kihúzzuk ezzel magunk alól a talajt, nem találjuk a jövőt, a célt. Reményről és várakozásról már nem is beszélünk.

Karácsony az Isten bizalma az emberben. Hogy felismeri megváltóját. Jézus bizalma Péterben, aki megtagadja. Jézus bizalma az emberekben, akik Barrabást választják helyette. Jézus bizalma egyházában – és a pokol kapui nem vesznek erőt rajta.

Bízunk bennünk az Isten! Bennünk! Nem vagyunk tökéletesek, de bízunk bennünk!

Bízunk Istenben, aki tökéletes! Bízunk egyházában, testvéreinkben, gyermekeinkben és saját magunkban még akkor is, ha nem vagyunk tökéletesek. Így várhatjuk reményünk boldog beteljesülését!

Gyetzván Gábor
EKIF-főigazgató

FŐPÁSZTORI LÁTOGATÁS A RÁKOSKERESZTÚRI PÁL APOSTOL ISKOLÁBAN

Erdő Péter bíboros november elején főpásztori látogatásra érkezett oktatási-nevelési intézményünkbe. A fogadóékben, amelyet több mint 600 tanuló zengett, elhangzott, hogy legfontosabb értékünk a szeretet. Mi ennek a jegyében őszinte szívvel és szeretettel fogadtuk a vizitációra érkező delegációt.

A látogatás, amelynek részesei lehettünk, egyrészt megtisztelő, másrészt a jó pástor szeretetteljes és gondoskodó bánásmódját juttatta eszünkbe. Annak a jó pástornak a képét, aki ismeri juhait, és juhait is ismerik őt. Köztünk töltött idejében főpásztorunknak számos alkalma volt e megismerés elmélyítésére. Láthatta az itt dolgozók mindennapi áldozatos tevékenységét, amellyel a rájuk bízottak keresztény nevelését végzik. Betekintést nyerhetett a pedagógusminősítés egy szeletébe, az iskola lelki életének alakulásáról és a fenntarthatósági program terveiről is részletes képet kaphatott. A munkaközösség-vezetők a rájuk bízott területekről, megvalósult és megvalósulandó eseményekről, versenyekről, eredményekről és tervekről tájékoztatták bíboros atyát.

Megismerhette tanulóinkat, a jövő egyházának generációját, amely hivatott lesz évezredes hitünk megélésére és továbbadására. Láthatta bennük a tüzet és lelkesedést a tudás és erkölcs megismerése során – mindezt sokféle

Fotó: Lambert Attila

ismeretátadási módszer segíti. Láthatott egy alsó tagozatos projektnapot. Természetismeret-órán az erdészet szakemberei interaktív módon szemléltették a körülöttünk lévő természeti értékek gazdagságát. Emellett hittan, történelem és angol nyelvi foglalkozásokon is megfigyelhette tanulóink fejlődési lehetőségeit. Az Aktív Iskola program során kis diákjaink ügyesebbnél ügyesebb mozgásformáit szemlélhette, ahol

testi fittségükről szerzett tanúbizonyságot.

A főpásztori látogatás utolsó részében a tantestület és végzős diákjaink jelenlétében imádkoztunk együtt, és Bíboros atya útravaló gondolatait, biztatását és áldását kaptuk meg. Felemelő érzés volt mindannyiunk számára eme találkozás: a kölcsönös megismerés által ténylegesen egy szeretetteljes látogatást éltünk át.

Gerhes József hittanár

FELEJTHETETLEN PILLANATOK

Erdő Péter bíboros 2024. november 8-án meglátogatta iskolánkat. Ez az esemény felejthetetlen élmény számunkra, és erre a napra szívesen emlékszünk vissza. Amikor megtudtuk, hogy a Bíboros atya a vendégünk lesz, izgalom és feszültség fogott el bennünket. Jelenléte különleges alkalmat teremtett arra, hogy közlelről megismerhessük őt, aki annyi ember életére volt és van hatással a mai napig. Az iskola a látogatás előtti hetekben izgatottan készülődött

a *Szeretethimnusszal* köszöntöttük, majd ezt követően egy vers hangzott el, és utána három zongorista diaktársunk játszott egy-egy darabot. A kis műsor alatt mindenki csendben figyelt, és őszinte mosollyal csodáltuk Bíboros atyát. Amikor elérkezett a pillanat, hogy énekelhettünk neki az iskola kórusával együtt, szívünk hevesen dobogott. A szót, amit ránk osztott Laczó-Luty Johanna tanárnő, nagy örömmel elvállaltuk és lelkesen

Fotók: Lambert Attila

a nagy napra. Amikor Bíboros atya belépett iskolánk aulájába, szinte tapintani lehetett a levegőben az izgalmat. Vendégünket

megtanultuk. Nagyon jólesett nekünk, amikor azt láttuk, hogy Bíboros atya és kísérői csodálattal és mosolyogva néztek ránk,

nekünk ez biztatást és bátorítást adott. Az az érzés, hogy egy ilyen fontos személynek énekelhettünk, teljesen magával ragadott bennünket. Miután befejeztük műsorunkat, Bíboros atya kedves szavai, amelyekkel megdicsért, felejthetetlen pillanatokot teremtettek számunkra.

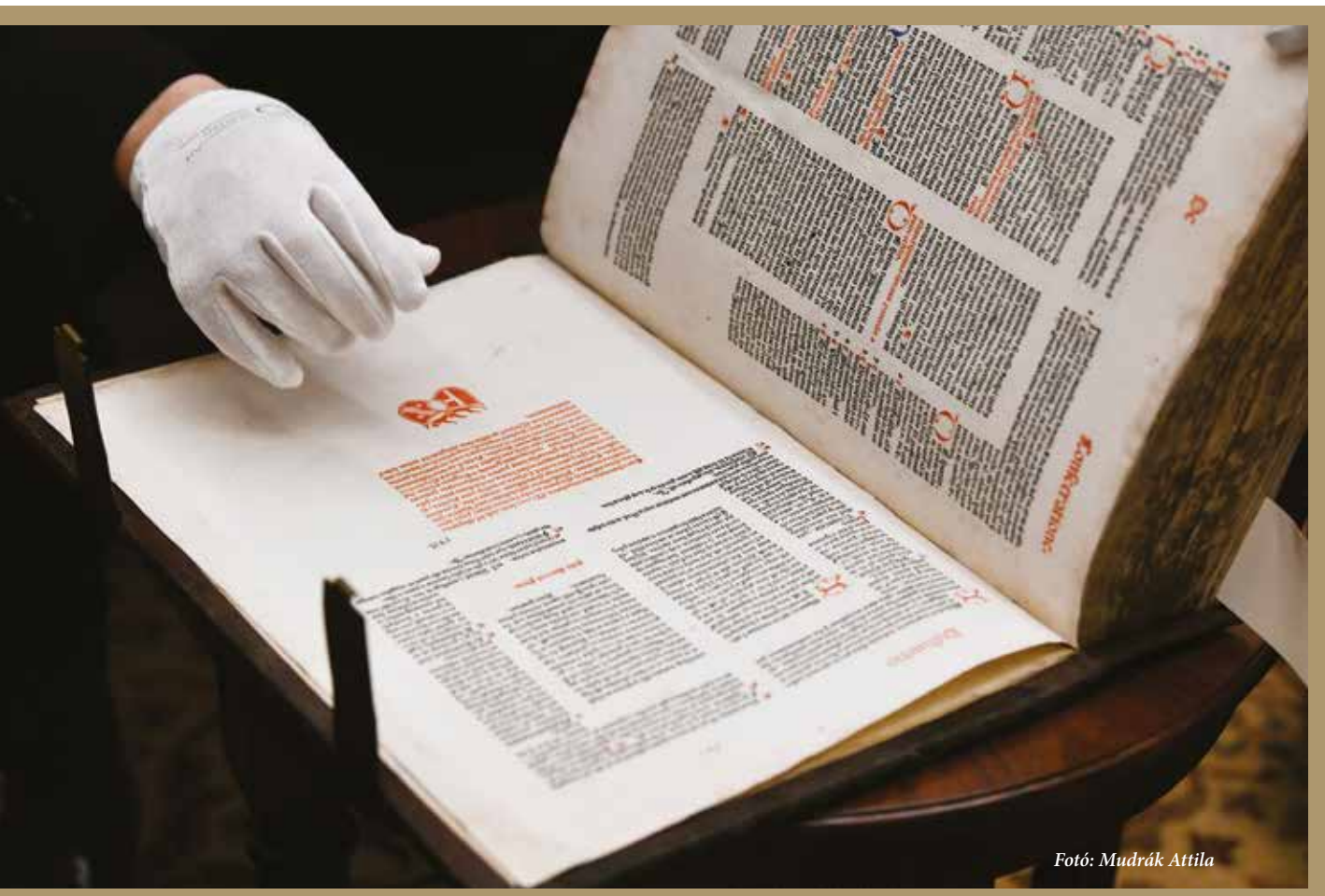
Tudjuk, hogy ez nemcsak egy egyszerű iskolai esemény volt, hanem olyan emlék, amely örökre velünk marad. Erdő Péter bíboros látogatása megerősítette bennünk a hitet, hogy az emberek közötti kapcsolat, a zene, a zongorajáték és a közös élmények milyen fontosak. Ez az alkalom azt is jelzi: a fiataloknak lehetőségük van arra, hogy inspiráló emberekkel találkozzanak, és általuk gazdagabbá tegyék életüket. Nagyon hálásak vagyunk, hogy ezt átélhettük, és hogy büszkén mondhatjuk, Erdő Péter bíboros úrnak énekelhettünk.

Kérjük, áldja meg őt az Úr, hogy hitében és szeretetében mindig erős maradjon. Segítse embertársainknak a mindennapokban megtalálni a hitet, a reményt és a szeretet.

Nagy Kitti és Nagy Kiara
(10/4.b)

LAUS LIBRORUM

AZ ESZTERGOMI BIBLIOTHECÁBA KERÜLT A PRÍMÁSI MAGÁNKÖNYVTÁR ELSŐ EGYSÉGE

Fotó: Mudrák Attila

Erdő Péter bíboros úr novemberben látogatta meg az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárat azzal a szándékkal, hogy értékes könyvgyűjteménye első részletét az intézménynek ajándékozza. Több évtizedes bibliofil érdeklődés eredményeként jöhetett létre a gazdag magángyűjtemény – a *Bibliotheca privata Petri Card. Erdő* –, amelynek tételei muzeális kötetek. Tematikájuk változatos, de főként a teológia, az egyházjog és a magyar nyelvű prédikációirodalom köréből kerülnek ki.

A könyvtári állomány így jelentős régikönyves különgyűjteménnyel bővült, amelynek legértékesebb darabjai között ősnymtatványok, antikvák (1500 és 1600 közötti nyomtatványok) és a Régi Magyar Könyvtár kötetei találhatók. Egy részük olyan kiadás, amely eddig nem volt megtalálható a könyvtárban,

vagy hiányos formában állt rendelkezésre. A legrégebbi kötet, az 1481-ből származó, Szent Lipót kultuszához köthető ősnymtatvány – amely magyar vonatkozásokat is tartalmaz – egyedüli Magyarországon.

A kódextöredékbe kötött tételekre külön azonosítás vár, a kézirásos bejegyzések a possessor-gyűjtemény számára jelenthetnek értékes adatokat. Az egykori tulajdonosokon keresztül nemcsak a „könyvek sorsa” rajzolódik ki, de bizonyos esetekben gazdag művelődéstörténeti – magyar és európai – vonatkozásokra is rátalálhatunk. A török hódoltság területein megsemmisült az addig virágzó középkori könyvkultúra, ezért minden, ezekből az időkől származó, különösen magyar vonatkozásokkal bíró kötet jelentősége tágabb értelemben is felbecsülhetetlen.

A bíborosi magánkönyvtár darabjai a Bibliotheca

online katalógusában (www.bibliotheca.hu) kereshetők lesznek és fizikailag külön elhelyezést kapnak ugyanúgy, mint az állomány több fontos különgyűjteménye: a Fugger-, a Majer- és a Batthyány-gyűjtemény. Kutathatóságuk szabályozott feltételek mellett végezhető. A kötetek címoldala, kötése – ha nincs állományvédelmi akadály, akkor teljes egésze – a katalógusban is látható módon kerül digitalizálásra.

Az ajándékozás révén a Bibliotheca régikönyves állományának jelentős gazdagodása a korábbi évszázadok főpapi hagyományait idézi.

Lippay György (1600–1666), Szelepcsényi György (1595–1685), Esterházy Imre (1663–1745), Batthyány József (1727–1799) esztergomi érsekek gyűjteményét ma is őrizzük, szándékuk a gyarapításon kívül a teljesebb hozzáférhetőség és a nyilvánosság gondolatával kapcsolódott össze. A mostani adományozás – amely akár csak összértékét tekintve is rendkívüli jelentőségű – ezen hagyományok méltó, 21. századi folytatása.

Szalai Katalin igazgató
Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár

AZ ISTENANYASÁG

KITELJESÉDÉSE

Fotó: Juhász Éva

Két anya, két magzat. Négy élet, négy saját életút. Mégis egy közös, legvégső cél: az üdvösség. És nemcsak saját magunké. Ennek titokzatossága rejtőzik a karácsonyhoz legközelebbi adventi vasárnap evangéliumában. Erzsébet sokat várt – már-már reménytelenül – a gyermekáldásra. Ebben a hosszú várakozásban mintha az Őszövetség messiásvárása köszönné ránk. Mária, a fiatal Szűz életébe viszont egészen hirtelen köszönt be a legnagyobb öröm. Ez az Újszövetség küszöbén Isten váratlan látogatása. Keresztelő János zsidó papi család természetes sarja. Jézus azonban, aki nem természetes úton fogan meg Édesanyja testében, maga lesz az Örök Főpap. Gábor angyal mindkét családban megjelenik: Zakariás némasága a kételkedésre válaszként lesz isteni jel az életükben, míg Mária hálaéneke Erzsébet házában a Názáreti Szűz hitének csodálatos megnyilvánulása, mert engedte, hogy vele és általa nagyot műveljen a Hatalmas Isten (vö. Lk 1,49).

Egy magzat léte rejtőzködő valóság, mégis konkrét. Még nem látszik emberi formában, mégis élet.

Mozgást, ujjongó ugrándozást érez Erzsébet, és ez is mutatja: itt élet van! Egy váradós anya láttán amúgy sem a szánakozás szokott elfogni bennünket, hanem az öröm, a megbecsülés gondolata és az előzékenység gesztusai. A „plusz életet” magában hordozó asszonnyal találkozáskor minden valamiképp „új életre kel”, mozgásba lendül. Itt még János ugrándozik a kegyelem egyre erősödő „erőterét” tapasztalva. Nemsokára pedig szülei állnak majd „ugrásra készen”, mert világra jön a most még rejtőzködő élet.

Erzsébet anyasága még éltebb korban is új virágzás. Valahol ez is sejtet: az Őszö-

vetség sem erőtlén, letűnt, eltemetendő valóság a krisztushívók életében. Isten a „régit” is nagyra értékeli, megáldja, megújult küldetéssel ruházza fel. Jézus sem eltörölni jött azt, hanem beteljesíteni. Mária már új asszony, „új Éva”, „minden élő Anyja” (Ter 3,20): azoké az „élőké” leginkább, akik Krisztusban a keresztség által új, isteni életet nyertünk. Új valóság indul tehát, és ehhez fiatal leány igenjére épít az Isten, aki jó gazda, hiszen a mi üdvösségünkért „kincseiből régít és újat hoz elő” (Mt 13,52).

Mária istenszülő, de ez nemcsak Betlehemben világos tény. Az anyaság nem csupán a várandós-ságban, szülésben nyilvánul meg. Gyermeket nevelő anyának sem születik az ember, hanem belenő a feladatba. Mondhatni: anya és gyermek bizonyos értelemben „együtt növekszik”. És ha elveszíti a gyermekét egy anya, az az ő addigi történetét nem törli el. A gyermek lelke halhatatlan, ő mindörökre az anya gyermeke marad – még ha odaát is. A Názáreti Szűz anyasága sem merül ki csupán Krisztus irányában: istenanyasága kiteljesedik az

Egyház iránti lelki anyaságban. Mária még idősebb korában is támasz lesz János apostolnak és a többi szeretett tanítványnak. És a mennyben sem tétlen: anyai szeretettel kíséri bukdácsoló zarándoklépteinket égi hazánk felé. Ez is mutatja: az anyaság soha nem múlik el.

Az Ige megtestesülése mutat rá a maga mélységében: míg szüleink *gyermeket* akartak, igazán Isten az, aki *valójában minket* akart. A szülők a Teremtő munkatársai lehetnek az élet továbbadásában, de a gyermek „milyenségét” maga Isten határozza meg. Aki minket akart, pontosan annak, *akik* vagyunk, az maga Isten. Mária is legfeljebb azt tervezgethet-

te – még talán Józseffel való megismerkedése előtt is – álmódzva, hogy majdan ő is édesanyává lesz. Az még az ő fejében sem fordulhatott meg, hogy „istenszülő akarok lenni”, az örök Igét férfi nélkül foganni és szűzen a világra hozni. Isten titkos útjai ezek, de minden anyaságnak felragyogtatják azt a valós értékét, amely Isten eredeti terve szerint való. Hallatlanul mély és bensőséges együttműködés ez a Teremtővel! Mária készséges igenje az *életre* és ezáltal a mi örök életünkre is szépen visszaigazolja: „Boldog, aki hitt annak beteljesedésében, amit az Úr mondott neki!” (Lk 1,45).

Kovács Zoltán mariológus, egyetemi tanár

A SZERETET ÜNNEPE?

Kapom egyre-másra e-mail-fiókomba a csilivili karácsonyi üdvözlőket intézményektől, cégektől, szervezetektől, de magánszemélyektől is. Van itt minden – fenyőfa, szánkó, hóember, karácsonyfadísz –, mi szem-szájnak ingere. Betlehemet csak elvétve talállok, leginkább akkor, ha az üdvözlő keresztény szervezettől jön.

Mit is kívánunk egymásnak ilyenkor? Kellemes ünnepeket? Boldog karit? Jó évszárast? Esetleg „Season’s Greetings”? Ha olyan helyről jön az üdvözlő, ahol nem csak egy vagyok a címlistán, hanem tényleges kapcsolat van köztünk, vissza szoktam írni: Áldott karácsonyt!

Karácsony pogány gyökerei ismertek: Szíriában, Egyiptomban, majd Rómában is a legyőzhetetlen napistent ünnepezték a téli napfordulókor. A 330-as években aztán az ünnepet keresztény tartalommal töltötték meg: ez lett Jézus Krisztus születésének ünnepe – immár közel 1700 éve! Ma mégis sokan – talán egyfajta rosszul értelmezett politikai korrektséget erőltetve – ódzkodnak a születésről beszélni vagy akár csak utalni rá. Mintha napjainkban leöntenénk a karácsonyt egyfajta érzelmi mázzal: hó, szeretet, meleg, meghittség, ajándékok, fenyőfa, terített asztal... Igazán szép születésnap. De hol az Ünnepelet?

Bevallom, jó ideig hadilábon álltam azzal a kifejezéssel, hogy a karácsony a „szeretet ünnepe”. Éreztem ugyanis: azért hívják sokan szeretetün-

Fotó: Juhász Éva

nepnek, hogy ne kelljen leírniuk vagy kiejteniük Jézus nevét. De tényleg azzal akarunk udvariasak lenni, azzal akarjuk elkerülni, hogy aki nem vallásos, rosszul érezze magát, hogy elhallgatjuk a Gyermek nevét?

Biztos vagyok benne, hogy nem úgy leszünk jó emberek, ha hallgatunk Jézusról. Ugyanakkor a szívem mélyén mégis kicsit megkedveltem a „szeretet ünnepe” kifejezést. Egyszerűen azért, mert igaz. Tényleg a Szeretetet ünnepeljük. „Isten a szeretet” (1Jn 4,8b). Így aki a Szeretet ünneperől beszél (így, nagybetűvel!), valójában – tudva vagy tudatlanul – Jézust ünnepli, hiszen Jézus Krisztus valóságos Isten, és Isten a szeretet.

Azt kívánom az *Esztergom-Budapest* minden olvasójának, hogy idén karácsonykor ne elégedjünk meg a karácsonyi hangulattal: az énekekkel, a fenyőfával, az ünnepi asztallal, hanem figyeljünk az Ünnepeltre, Jézusra, aki azért jött el és lett emberré, hogy megmutassa: ő tényleg a Szeretet.

Monostori László esperes, plébános

ADVENTI KALENDÁRIUM

kardinális tv

ÉRKEZZÜNK MEG EGYÜTT A JÁSZOLBAN FEKVŐ KISDEDHEZ – ADVENTI KALENDÁRIUM 2024

Huszonnégy nap, huszonnégy ember – a legszebb karácsonyi történetek, novellák, versek szerepelnek december 1-jétől december 24-ig az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye médiacsatornájának adventi kalendáriumában. A videosorozat részei a Kardinális YouTube-csatornáján tekinthetők meg. Az előkészületekről, a forgatás élményeiről Daubner Tibor, a Kardinális csatorna főmunkatársa osztja meg gondolatait.

Fotó: Juhász Éva

A karácsonyt megelőző várakozás, készület időszaka számomra mindig kettős. Ilyenkor nagy a terhelés, sokat forgatunk, nehéz megállni és a fókuszt arra helyezni, ami/aki segít majd valóban megérkezni. Másfelől viszont áldásos, hiszen a feladatok között is akad jócskán olyan, amely hangulatában már előrevetíti az Úrjézus születése napját. Ilyen volt idén a Kardinális csatorna nézői számára készített Adventi kalendárium is. Még advent előtt elkezdődött az ötletelés és tervezés, majd egyharmar megkezdődtek a forgatások, hiszen december 1-jén már feltöltésre került az első videó. Örömteli volt, hogy a készülő tartalmak helyszíne idén a budapesti Prímási Palota épülete volt. A karácsonyi hangulat kialakításából, a díszlet aprólékos kidolgozásából mindenki kivette a részét. Jó volt látni, hogy mindannyian abba a lelkiállá-

potba érkeztünk meg, amely előrevetítette számunkra a várakozás beteljesedését, Urunk születését.

A forgatásra érkező vendégek, papok, püspökök, színészek, művészek, kollégák jó érzéssel ültek le könyvvel a kezükben. Élmény volt látni, milyen szeretettel adták át magukat az olvasás örömeinek. Ebben az évben Cseke Péter rendező segítette a felolvasókat. A kiválasztott művek mutatják, mekkora irodalmi kincs áll rendelkezésünkre. De arra is rávilágítottak, hogy bőven van olyan szépirodalmi alkotás, amelyet vagy elfeledtünk vagy nem is ismerünk.

Bízom benne, hogy a Kardinális csatorna nézői sok-sok lelki élményben részesülnek majd a videók, felolvasások segítségével. Óriási munka és odafigyelés egy ilyen projekt megvalósítása, de óriási ajándék és kegyelem a részesévé válni valaminek, amiben kézzelfoghatóan jelen van a Megváltó személye és személyes üzenete. Hálás vagyok a Jóistennek mindenkiért, aki ehhez hozzá tudott tenni. Kívánom, hogy a karácsony ünnepe mindenki számára kegyelmekben és őszinte felismerésekben gazdag legyen!

Felolvasók: Csapó Viktória, Cseke Péter, Csujka Imre, Depaula Flavio, Dolhai Attila, Eredics Gergő, Fábry Kornél, Gájer László, Gyarmati Krisztina, Horányi László, Huszti Zoltán, Käferné Gosztanyi Monika, Kontsek Ildikó, Martos Levente Balázs, Mohos Gábor, Kőhalmi Dániel, Kovács Zoltán, Kubik Anna, Kuzmányi István, Lackfi János, Pindroch Csaba, Radetzky András, Sára Bernadette, Sülle László.

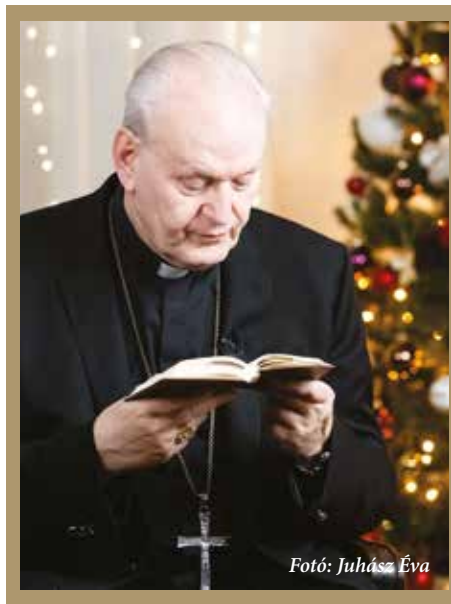

Fotó: Juhász Éva

A LEGSZEBB KARÁCSONYI TÖRTÉNET

Advent időszakában, december 1-jétől szentestéig lélekemelő novellákat olvastak fel az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye ismert személyiségei, munkatársai a Kardinális YouTube-csatornán. Volt közöttük püspök, pap, diakónus, színművész, énekes, múzeumigazgató, könyvelő, újságíró, sajtófőnök. Különböztek egymástól, de együtt haladtak az úton, és bennünket is hívtak a jászolhoz. Betlehembe érve Erdő Péter bíboros olvasta fel számunkra a megtestesülés örömhírét:

Fotó: Juhász Éva

Abban az időben Augustus császár rendeletet bocsátott ki, hogy számlálják össze az egész földkerekséget. Ez az első népszámlálás Kvirínusznak, Szíria helytartójának idejében történt. Elment mindenki a saját városába, hogy följegyeztesse magát. József Dávid házából és nemzetségéből származott. Elment tehát Galilea Názaret nevű városából Dávid városába, a júdeai Betlehembe, hogy följegyeztesse magát

Máriával, feleségével együtt, aki áldott állapotban volt. Miközben ott tartózkodtak, érkezett Mária születésének napja. Megszülte elsőszülött fiát, pólyába takarta és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson.

Azon a vidéken pásztorok tanyáztak kinn a szabadban és éjszaka őrizték a nyájukat. Egyszerre csak ott állt előttük az Úr angyala és az Úr dicsősége beragyogta őket. Nagyon megijedtek. De az angyal

bátorította őket: „Ne féljete! Nagy örömet hirdetek nektek és az egész népnek: ma született az Üdvözítő Dávid városában. Ő a Messiás és az Úr. Ez a jele: kisdedet találtok pólyába takarva és jászolba fektetve.” Hirtelen nagy mennyei sereg vette körül az angyalt. Dicséretet énekeltek az Istennek: „Dicsőség a magasságban Istennek, és békeség a földön Isten kedveltjeinek.” Miután az angyalok visszatértek a mennybe, a pásztorok így biztatták egymást: „Menjünk át Betlehembe! Hadd lássuk a történeteket, amiket az Úr hírül adott nekünk.” Odasiettek és megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő kisdedet. Miután látták, elhíresztelték azt is, amit már előbb megtudtak a gyerekekről. Aki csak hallotta, csodálkozott a pásztorok elbeszélésén. Mária pedig szívébe véste szavait és el-elgondolkodott rajtuk. A pásztorok azután hazatértek. Dicsérték és magasztalták Istent mindazért, amit láttak és hallottak úgy, ahogy az angyal előre elmondta nekik.

(Lk 2, 1-20)

MINTÁZATOK

MEGJELENT GÁJER LÁSZLÓ MINTÁZATOK – VÁZLATOK

EGYHÁZAM JÖVŐJÉRŐL ÉS LEHETŐSÉGEIRŐL CÍMŰ KÖTETE

Gájer László egyetemi tanár, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának professzora ebben a kötetben a Katolikus Egyház helyzetét veszi górcső alá. Egyrészt elhelyezi a mai világban, másrészt azt is elemzi, milyen lehetőségei vannak az Egyháznak, és milyen kérdésekben kell irányt mutatnia. A szöveg iránya sokat sejtet, hiszen a válságtól jutunk el végül az imáig.

A Magyar Kurír Új Ember kiadványok sorozatában megjelent könyv Bevezetésében így ír a szerző: „Felesleges lenne hosszasan taglalni a tüneteket annak belátásához, hogy valami nincs rendben körülöttünk. A válság érzete vesz körül bennünket, és néha olyan érzésünk támad, mintha egyenesen megbolondult volna a világ. Nehéz erkölcsi viszonyítási pontokat és kapaszkodókat találnunk, megfogytakoztak, akiket tekintélyként tisztelhetnénk. Úgy tűnik, ma még inkább igaz az, amit a krízisről szóló könyvében Hamvas Béla írt 1937-ben: »E válság az, ami egy későbbi kornak a mai időről azt fogja elmondani, ami benne a leglényegesebb«. Nem vagyok persze vészmadár, és nem állítom, hogy a régebbi korok ne lettek volna kevésbé összetettek, mint e mostani: napjaink tapasztalata

Fotó: Juhász Éva

inkább csak abban tér el, hogy megvannak a maga sajátos kihívásai. *Korunk politikai, erkölcsi és spirituális értelemben egyaránt válságjeleket mutat.* Szellemi és társadalmi életünk egész struktúrája problematikusá vált. Miközben pedig a közhangulat felfokozott és mindennel szemben kritikus, alapvetően mégis minden súlytalannak, üresnek és túlon túl sekélyesnek tűnik. A jelenlegi válság ugyanakkor egy tágasabb horizonton is értelmezhető. Hamvas az idézett írásában azt is megállapítja, hogy a krízis nem a mi modern korunk kiváltsága. Sokkal inkább egy olyan határhelyzetnek értékelendő szerinte, amelyben az ember a legkönnyebben eszmélhet

rá a valóság azon eszkatológiai rétegére, amely mindig is szervesen tartozott hozzá a létehez. Ilyen válságokban táruul fel az ember örök, eredeti léthelyzete, a mély egzisztenciális érintettség és a feszültség. Éppen ezért a válságról való gondolkodás nemcsak a jelenlegi helyzet, hanem az ember mint olyan megértése miatt is fontos lehet. Tehát a válságról gondolkozva nem csupán annak okaira keressük a válaszokat, hanem az önismeret mélyebb szintjére is megpróbálunk eljutni. Mostani kérdésvetéseimben nem törekszem rövid és leegyszerűsítő válaszokra csak azért, hogy megnyugtatónak tűnő javaslatokkal áltassam az olvasót. Alább majd néhány »mintázatot« szeretnék bemutatni csupán, amelyek segítettek nekem megérteni az Egyház általam tapasztalt valóságát, és kontúrokat teremtettek számomra egy olyan korszakban, amikor ezek igazán csak elmosódtak.” **mk**

KARÁCSONY NEM A BEJGLI ÜNNEPE!

ÜNNEPI MŰSOROK A MAGYAR KATOLIKUS RÁDIÓBAN

Érdekes, izgalmas és nem is könnyű feladat a műsorkészítők számára, hogy már hetekkel karácsony előtt ünnepi díszbe öltöztessék a szívüket. Témát, partnert, interjúalanyt találjanak, s őket is rávegyék, hogy advent elején úgy beszéljenek, mintha már eljött volna, Akire vártunk. Igen tudjuk, hogy már eljött. Akkor. Tudjuk, hogy az évről évre megújuló időben Őt ünnepeljük. Aki az időben egyszer, az új idő kezdetén megérkezett hozzánk.

Műsoraink – a napi aktualitások mellett – készülődnek és fölkészítenek az érkezésre. A szentmise-közvetítés, a reggeli és esti imádság, a napi evangélium az egyházi év liturgiájába és tanításába avatja be a hallgatót. S hogy minden tekintetben otthon legyünk a világban – ebben segítenek a hírműsorok, programajánlók, családi és közéleti beszélgetések. És természetesen a muzsika, ami nélkül elképzelhetetlen a rádióműsor.

Következzék néhány szemelvény a Katolikus Rádió adventben elhangzó műsoraiból a teljesség igénye nélkül.

Advent elején egy egész nap szinte valamennyi műsorát a Katolikus Karitásznak szántuk. Megszólt a műsorfolyamban többek között a Szent Erzsébet Rózsája-díj idei kitüntetettje. A továbbiakban a *Kerengőben* szó volt Mindannyiunk meséiről, a Béres Alapítvány tevékenységéről, majd karácsony után a rádióhallgatók megtudhatják, hogy milyen a holnap iskolája.

Ugyancsak a *Kerengő* műsorban december 20-án Soósné Erdő Klára a Bíz Rá Magad! mozgalomról szólt, karácsony napján, december 25-én pedig Veres András püspököt, az MKPK elnökét hallhatjuk a 2025-ös szentévről. Még december 17-én a *Reggeli Riport*ban Beran Ferenc atya beszélt a karácsonyról, délután, az *Akvarell*ben új karácsonyi dalokat hallhattunk.

Szenteste délutánján az *Akvarell* vendége Kerényi Lajos atya lesz, tőle vettük a magvas állítást: a karácsony nem a bejgli ünnepe! December 20-án a *Messzelátó*val egészen Vörsig tekinthettünk, s a mű-

sört hallgatva „megnézhettük” Európa legnagyobb beltéri betlehemét.

December 21-én az *Iránytű* élő adásának vendége volt Berta Tibor katolikus tábori püspök. A *Benső végtelenben* Raniero Cantalamessa *A karácsony misztériuma* című írását Varga László atya olvasta fel. 24-én, azaz szentestén a *Kerengő* egész órája Zatykó László ferences atyáé lesz, aki diákkorában agitprop-titkárként bibliaórákat tartott a Rákóczi gimnázium KISZ-eseinek.

Karácsony napján a *Házunk táján*ban egy gyűjtőpárral beszélgetünk. Gyerekkori élmény, egy karácsonyra kapott hintaló volt az első darabja a ma már több száz darabot számláló hintaló-gyűjteménynek. December 26-án Tamás Menyhért író, költő vendégei lehetünk, aki a bukovinai székelyek vándorlásának volt tanúja kisgyermekkorában. Január 1-jén Berecz András lesz a *Házunk táján* stúdiójának vendége. Előtte pedig, szilveszter estéjén élő, csevegős műsort közvetítünk a Katolikus Rádió stúdiójából. Anekdóták, régi történetek felidézése mellett telefonálunk is, felhívjuk többek között egy plébániai családcsoport szilveszteri bulizóit.

A *Rádiós regénytár*ban felhangzik többek között Tamási Áron *Csordapásztorok fiai* és Jules Supervielle *A jászol számára és ökre* című novellája. Szemelvényeket hallhatunk Kacsó Sándor, Móra Ferenc, Szép Ernő és Gárdonyi Géza műveiből. Szenteste napján Pilinszky János prózáiból válogatunk, december 25-én karácsonyi novellákat adunk Móricz Zsigmond, Harsányi Zsolt és Mécs László tollából. A további napokon többek között Mikszáth Kálmán, Tamási Áron, Ady Endre és Fodor Sándor írásainak rádióváltozatát közvetítjük.

Hallgassák az ünnepre készülve és az ünnepnapokon is a Magyar Katolikus rádiót. Rádiókészülékkel FM frekvenciáinkon, mobilalkalmazással, interneten a honlapunkról, vagy podcastcsatornáink valamelyikén. Ihletett készülődést és áldott karácsonyt kíván a Magyar Katolikus Rádió valamennyi munkatársa.

szj

A SZENTÉVEK EMLÉKEZETE AZ ESZTERGOMI KERESZTÉNY MÚZEUMBAN

Fotó: Mudrák Attila

dr. Török Csaba 2024. november 17-én, az esztergomi főszékesegyház plébániai kormányzója, egyetemi tanár a szentévek teológiai háttérét és történetét bemutató előadással nyitotta meg a kiállítást. A soron következő jubileumi év alkalmából 170 darab érmet láthat a közönség a múzeum több mint 5000 tételt számláló numizmatikai gyűjteményéből. A válogatást és az elsődleges tárgyleírást Horváth György gyűjteménykezelő készítette el, majd Kontsek Ildikó igazgató, művészettörténész rendezésében, Zalavári Tibor installációs terveit követve jött létre a tárlat.

A pápai emlékérmek készítésének szokása a 16. századtól vált rendszeressé. A névértékkel és szigorú szabályokat követve veretett pénzermék előállításával mellett a pénzverdék alkalmi medálokat is kibocsátottak. A 17. századtól a Hamerani ötvös család irányította a tervezést és a verést. A 19. század elejéig a verőtövek a készítők tulajdonában maradtak, azokat szabadon használhatták akár többször is. A családtól VI. Piusz pápa 1796-ban megvásárolta a régi verőtöveket, majd más gyűjteményekkel kiegészülve valamennyi szükséges, régi eszköz a pápai pénzverdébe (Zecca Pontificia) került. Katalogizálták az összeset, majd a 19. század közepéig párhuzamosan folytatták a rekonstrukciókat és az új

veretek gyártását. Vatikán állam létrejöttével az új pápai érmek előállítását korszerűbb keretek között folyamatosan zajlik mind a mai napig.

A főként bronzból készült domborműves alkotások igen népszerűek a gyűjtők körében. A történeti, művészettörténeti forrásnak is tekinthető apró ábrázolások a szentszék fontos eseményeit örökítik meg. A főapostolok ünnepén évente megjelentek új érmek a pápa képmásával, névfelírával az egyik oldalon (fej), míg az írás oldalon aktuális feliratok olvashatók vagy képi ábrázolások láthatók. Rendkívüli érmek a legkülönbözőbb alkalmakra készülhettek az év bármely napján.

1300-ban, az első szentévben III. Bonifác pápa – bár maga is gyűjtötte a régi pénzeket – valószínűleg nem veretett emlékérmeket. A pápai emlékérmek nagy számban csak a 16. század közepén jelentek meg. A 17. században visszamenőleg – eladás céljából – adták ki a korábbi pápák különféle érmeit, így a szentéveket is. Az aktuális érmeikkel együtt kerültek forgalomba a rekonstruáltak is. A bevált motívumokat újra és újra felhasználták. A szentévi pápai érmek között kiemelkedő színvonalú és kevésbé igényes darabokat is találunk. A hátlapokon a pápaság intézményére (pl. kulcsok, a főapostolok ábrázolásai) vagy a szentévre vonatkozó jellegzetes

motívumok és egyértelmű alkalmi latin, később olasz nyelvű feliratok találhatók. Többnyire az elfalazott Szent Kapu jelenik meg, vagy a nyílást éppen kalapáccsal kibontó pápa és kísérete. A feliratok a jubileumi év kegyelmi üzenetére, az illeszkedő liturgikus szövegekre utalnak. Ilyen többek között a 118. zsoltár idézése: „Haec porta Domini: iusti intrabunt in eam” (Ez az Úr kapuja: igazak mehetnek be rajta), a „porta coeli” (a mennyek kapuja) megnevezés vagy Jézus szavai: „per me si quis introierit salvabitur” (aki rajtam keresztül belép, üdvözülni fog, Jn 10,9). Témává válhatott az adott időszak bármely különlegessége is, az átépített bazilikák homlokzata, a szentté avatások vagy éppen Szűz Mária, akiről a szeplőtelen fogantatás dogmájának kimondása után ötven esztendővel emlékeztek meg.

Zarándokérmek

A zarándokok által megvásárolt és testükön vagy ruhájukba varrva, felfűzve viselt medálokat a kegyérmek csoportjába soroljuk. Régészeti leletekből tudjuk, hogy a pénzekhez hasonló fém medálok ismertek voltak az ókorban is. A kutatók az antik amulettekben látják a keresztény kegyérmek elődeit. Ókeresztény leletek között is találtak átfúrt érmekeket, melyek a Krisztus-követés jelképeivel ruházták fel viselőiket.

A római zarándokérmek használatáról a 16. századtól napjainkig bőségesen van adatunk. Az érmekeket a pápa és más főpap is kibocsáthatta, de többségükben kegytárgykészítők termékei, melyek olcsóságuk révén könnyen hozzáférhetőek voltak. Megvásárlásuk, megszentelésük, hazavitelük a jámbor, vallásos élet részét képezik még a jelenkorban is. A szentévi zarándokérmek ábrázolásai a meglátogatott szent helyekkel függenek össze. Az ábrázolások kötődhetnek konkrét eseményhez, de sokkal elterjedtebb volt az általános képi megfogalmazások használata. Találkozhatunk egyedi megoldásokkal, ismétlésekkel, másolatokkal jobb és egészen gyenge minőségben egyaránt.

A kiállításon az érmekeket digitális keresőfelületeken vizsgálhatják meg a látogatók egészen közről. Az egyes tárgyakhoz részletes leírást is találnak. A Főszékesegyházi Könyvtár állományából származó könyvek és a bennük talált zarándokfotók, valamint a 18. századi metszetek teszik látványosabbá a kiállítótereket. A kiállítás nemcsak az idei év végéig, hanem 2025-ben is várja az egyéni és csoportos érdeklődőket. Utób-

biaknak hagyományos tárlatvezetést és múzeumpedagógiai foglalkozásokat is tartunk előzetes megrendelés alapján.

Kontsek Ildikó igazgató

Fotók: Mudrák Attila

A SZENTÉV – A KEGYELEM ESZTENDEJE

A karnyújtásnyira lévő 2025-ös szentév apropóján jelent meg az Örök Várost bemutató zarándokútkönyv, melynek szerzője Török Csaba teológus, egyetemi tanár, az esztergomi Nagybaldogaszszony- és Szent Adalbert-főszékesegyház plébániai kormányzója.

Török Csaba több mint öt évet élt és alkotott Rómában, ahová azóta is többször visszatért mint pap és zarándoklatvezető. A városba és a római kultúrába tanulmányai során szeretett bele. A kötet több, mint útkönyv: minden szükséges tudást és információt tartalmaz, mégis olyan tudásbéli és lelki többlet kínál, amely a teljességet szolgálja. Így a 2025-ös szentévben minden Rómába zarándokló méltó útítársa. Erre utal a könyv borítójának egyedisége is, hiszen nem a megszokott római, akár a Szent Péter-bazilikát ábrázoló kép látható rajta, hanem az egyik legősibb római bazilika, a Szent Kelemen mozaikjának központi része.

A szentév kapcsán Török Csaba írását közöljük:

Róma mindig is a keresztény világ legfontosabb zarándokhelye volt. Már a 2. század első feléből vannak régészeti leletek, amelyek azt mutatják, hogy Szent Péter és Szent Pál sírja a Római Birodalom egész területéről érkező zarándokok célpontjává lett. A szentévek immár több mint hétszáz éves gyakorlata ekként a már meglévő zarándoklási hagyomány koro-

Fotó: Fábrián Attila

nájává lett. Ilyenkor az egész világról hatalmas tömegek indultak és indulnak meg az Örök Város felé. Az új közlekedési és kommunikációs technológiáknak hála a 2000. esztendő Nagy Jubileuma egészen kivételes módon vonzotta az öt földrész katolikusait „Szent Péter küszöbéhez”. II. János Pál pápa aktívan elő is mozdította ezt a zarándoklást, hiszen korszakhatárként, az emberiség jövője szempontjából igen jelentős kegyelmi pillanatként jelölte meg az ezredfordulót megelőző kegyelmi évet. Megrendítő szertartásokra került sor, mint például a katolikus egyház tagjai által elkövetett bűnökért való bocsánatkérés, vagy a 20. század vértanúiról és hitvallóiról való megemlékezés a Colosseumnál. Emellett nem telt el hét, hogy nemzeti zarándoklatokat vagy egyes hivatások speciális zarándoklatait ne tartották volna meg Rómában. Hazánk katolikus közössége Magyarok Nagyasszonya

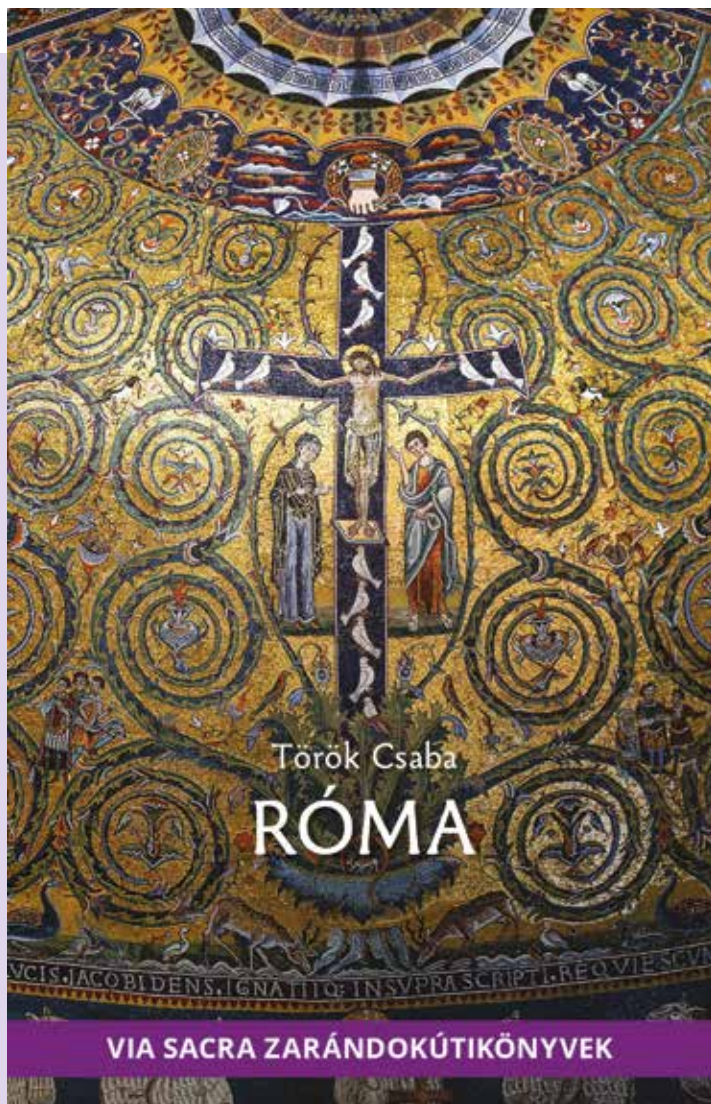
ünnepéhez kapcsolódóan (október 8.) szervezett nemzeti zarándoklatot az Örök Városba.

Vannak azonban olyan körülmények, amelyek megnehezítik vagy akár lehetetlenné is teszik a zarándokok eljutását Itáliába. Hazánk történetében először a török háborúk jelentettek ilyen akadályt. Emiatt első ízben 1450-ben, később 1475-ben is sikerült külön engedélyt nyerni az országon belüli szentévi zarándoklatra. A két kiemelkedő célpont Szent István székesfehérvári és Szent László nagyváradai sírja lett. Ezzel precedens teremtődött, s a későbbiek során (sajnos túl sok volt a háború, a gond és a baj) főpapjaink újfent kértek és kaptak pápai engedélyt a honi zarándoklásra.

Manapság a szabadabb mozgás és a jobb feltételek okán – bár az egyház immár többféleképpen elősegíti a teljes búcsú kegyelmének elnyerését – mind nagyobb tömegek indulnak meg Rómába.

Miért van szükség a szentévre?

Valaki talán azt mondhatná: az isteni kegyelem mindenhol, mindenkor, mindenkit elérhet, ezért a rendkívüli évek meghirdetése, a nagy költségek, nehéz szervezés által megvalósított római zarándoklat fölösleges. Van igazság ebben a meglátásban, hiszen a Szentírás sokszorosan biztosít minket Isten segítő és szerető jelenlétéről, minden emberhez közel hajoló jóságáról és irgalmáról. Másként fogalmazva azt mondhatjuk: az Istennek nincsen szüksége arra,

hogy efféle módokon szólítsa, érintse és mentse meg azokat, akiket szeretetével övez és az üdvösségre hív.

Mi azonban emberek vagyunk, térben és időben élő lények. E négy dimenzióhoz való kötődésünk létezésünk alapját képezi. Személyes életünknek megvannak a kedves helyei és idői: emlékek, kapcsolatok, életesemények jelölik ki ezeket. A családi szeretet nem egy születésnapon vagy évfordulón születik meg, mégis elengedhetetlenek ezek a találkozások ahhoz, hogy kifejeződést nyerjen. Létezésünket, kötődéseinket és kapcsolatainkat megünneplelve megerősödünk, megbékélünk, öröme találunk, s más szívvel-lélekkel indulunk tovább a hétköz-

napok útján. Hasonlót élhetünk meg a szentévek során: a „minden kegyelem Istene” (1Pt 5,10) „mindenek fölött áll, mindent áthat, és mindenben benne van” (Ef 4,6). Emberi érzékenységünk, befogadásra való nyitottságunk, lelki készségünk, szívbeli fogékonyságunk mégis segítséget nyer a „kegyelem esztendeje” által arra, hogy tudatosabban legyünk azok, akik vagyunk: reményből és reményben élő lények.

Ferenc pápa 2024. május 9-én (mennybemenetel ünnepén) hirdette ki a Lateránban Spes non confundit (A remény nem csal meg, ld. Róm 5,5) kezdetű bulláját, amellyel meghirdette a 2025. évi (27. rendes) jubileumot. Erre vesperás keretében került sor.

Szentbeszédében a Szentatya ezt mondta: „...a meghalt és feltámadt Krisztusban gyökerező remény az, amelyet ünnepelni, befogadni és az egész világnak hirdetni akarunk a közelgő, hamarosan kezdődő szentévben. [...] Szeretteim, miközben az imának szentelt évvel készülünk a szentévre, emeljük szívünket Krisztushoz, hogy reménydalnokok legyünk ebben a kétségbeeséstől szenvedő civilizációban. Tetteinkkel, szavainkkal, mindennapi döntéseinkkel, a szépség és a kedvesség magjainak türelmes vetésével, bárhol legyünk is, a reményt akarjuk dalolni, hogy dallama rezgésbe hozza az emberiség húrjait, örömet ébresszen a szívekben, és bátorságot adjon az élet felvállalására.”

Magában a bullában pedig ezt olvassuk: „A következő jubileum a soha le nem nyugvó, isteni reménytől jellemzett szentév lesz. Segítsen abban, hogy mind az egyházban, mind a társadalomban, a személyes kapcsolatokban, a nemzetközi kapcsolatokban, a személy méltóságának előmozdításában és a teremtett világ tiszteletében megtaláljuk a szükséges bizalmat. A hívő tanúságtétel váljon a valódi remény kovászává, az új ég és az új föld meghirdetésévé a világban, ahol igazságban és egyetértésben élhetnek együtt a népek, amelyek az Úr ígéretének beteljesülése felé törekednek.

Mostantól engedjük, hogy vonzzon minket a remény, és hogy általunk átragadjon mindazokra, akik vágnak rá. Életünk mondja el nekik: »Remélj az Úrban, légy erős, bátor legyen szíved, és bízzál az Úrban!« (Zsolt 27,14). A remény ereje töltse el jelenünket, bizalommal várva az Úr Jézus Krisztus újbóli eljövetelét, akié a dicséret és a dicsőség most és mindörökké!” (nr. 25).

TEMPLOMSZENTELÉS TOKODALTÁRÓN

ra, meghitt programok erősítik a közösséget. Tehát a közösség építi a házat, de a ház építi tovább magát a közösséget is. Magasabb szinten, a kegyelem rendjében hasonló dolog történik a keresztény templomokban is. Mondhatnák sokan, hogy Isten mindenütt jelen van, hogy neki nincs szüksége emberi kéz építette házakra, hogy azokban lakjon. De jól látták az első keresztények, és jól gondolja azóta is az Egyház, hogy indokolt, hasznos és szükséges a szent helyek építése és tisztelete.”

A Főpásztor szerint „a vallásos érzés építi a templomot, és a templom építi és erősíti ben-

Száz évvel ezelőtt, 1924-ben építették meg a bányász lakta település, Tokodaltáró templomát. Kezdetben a tokodi lelkipásztor látta el, 1996-tól pedig a dorogi Szent József plébániához tartozik. 2010 decemberében emelte Erdő Péter bíboros plébániai rangra, és most érkezett el az idő, hogy a felújított Szent Borbála-templomot és új oltárát december 14-én szentmise keretében felszentelje.

Az ünnepélyes liturgia főcelebránsa Erdő Péter bíboros, prímás volt, és koncelebrált a környékbeli papság, valamint Gyöngyös Ferenc nyugalmazott dorogi plébános, akihez hosszú éveken át tartozott a település lelkipásztori ellátása.

Fejes Csaba plébániai kormányzó köszöntőjében történelmi eseménynek nevezte a mai ünnepet, és kérte a híveket, hogy imádságukban emlékezzenek meg mindazokról, akik egykor a közösségük tagjai voltak. Majd köszönetet mondott a Főpásztornak, hogy eljött közéjük. Erdő Péter személyes hangon emlékezett dorogi kápláni idejére, amikor a hetvenes évek közepén fiatal papként részt vett Tokodaltáró hívő közösségének életében.

Erdő Péter bíboros homíliájában a közösség erejéről beszélt: „A hétköznapi életben is tapasztaljuk, hogy ha egy közösség összefog, és közösségi házat épít magának, az a ház a találkozás színhelye lesz, ahol barátság, kultú-

nünk a hitet, a vallásos odaadást, Isten és ember szeretetét. Ezért vagyunk hálásak a régieknek, akik nagy áldozatok árán is településük központjában templomot emeltek, értelmet adva ezzel egyén és közösség életének. Az itteni közösség nehéz, munkás életet élt. A bányászat megszűnése után felmerült a kérdés, hogyan alakul jövő. Az a tény, hogy ezt a közösséget plébániai rangra emeltük néhány évvel ezelőtt, most pedig felújított templomát mint plébániatemplomot ünnepélyesen felszenteljük, jele annak, hogy a közösség bízik a jövőjében, kész áldozatot is vállalni érte, és kéri Isten áldását munkájára és életére.” **zst**

Fotók: Mudrák Attila

VELÜNK MŰKÖDIK ISTEN KEGYELME

Erdő Péter bíboros, prímás advent harmadik vasárnapján a zsúfolásig megtelt Szent István-bazilikában diakónussá szentelte Vörös Mátyást az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye szolgálatára.

Az ünnepi liturgián Mohos Gábor és Martos Levente Balázs segédpüspökök mellett a főegyházmegye papságának jelentős része koncelebrált.

Erdő Péter bíboros homíliájában arról beszélt, hogy a diakónusok a szentelésben még nem az áldozat bemutatására, Krisztus áldozatának jelenvalóvá tételére kapják a kézfeltételt, hanem a szolgálatra. De ez a szolgálat Isten igéjének továbbadása, az oltár körüli segédkezés és a hivatalos egyházi szeretetszolgálat területe. Vagyis nem csupán személyes keresztény hitéről tesz tanúságot a felszentelt diakónus, hanem hivatalosan képviseli az Anyaszentegyházat.

„Ez pedig különleges és nagy felelősség” – tette hozzá a Főpásztor.

Vörös Mátyás a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnáziumban érettségizett, majd Sopronban szerzett erdőmérnöki diplomát. Itt ébredt rá papi hivatására, ezért felvételt kért a pálos rendbe, ám végül mégis az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyébe jelentkezett Krisztus szolgálati papságára.

„Nagyon szeretem a természetet mint Isten gyönyörű teremtését, és nagyon szeretek sportolni is. Főleg a küzdősportok állnak hozzám közel, többek között vívőedző is vagyok. Sokat foglalkoztam fiatalokkal, főleg minisztériumcsapatokkal; zárandoklatok vezetésével és edzői munkámmal törekedtem a fiatalokat közelebb vinni Istenhez. A liturgia mint Isten szolgálata, a természet és a sport azok a területek, ahol igazán közeledni tudok Krisztushoz” – mondta lapunknak Vörös Mátyás, aki jelenleg a Pázmány Péter Katolikus Egyetem doktori iskolájának hallgatója. Kutatásait a dogmatika területén végzi, leginkább Szent Ágoston szentháromságtanával és krisztológiájával foglalkozik.

Hivatásáról így vallott: „Krisztus az, aki meghívott, ezért szeretném a szolgálatot minél hitelesebben, hűségesebben és állhatatosabban megélni. Szeretném a mindennapjaim középpontjába az imádságot állítani. Kérem ezért a kedves olvasókat és azokat, akik gondolnak rám, imádkozzanak értem, hogy Krisztusnak jó szolgálattevője, munkása, papja lehessenek.” **zst**

Fotók: Mudrák Attila

80 ÉVE HALT VÉRTANÚHALÁLT BOLDOG SALKAHÁZI SÁRA, A VILÁG IGAZA

Karácsony nyolcadában, december 27-én délelőtt emlékezünk Boldog Salkaházi Sára szociális testvérré, akit – munkatársával, Bernovits Vilmával, továbbá négy menekítettel együtt – utolsó állomáshelyéről, a Bokréta utcából 1944. december 27-én hurcoltak el a nyilasok. Még aznap a Dunába lőtték valamennyiüket.

Az 1899. május 11-én született Salkaházi Sára vértanúhalálának közvetlen oka az volt, hogy a szociális testvérek zsidómentő munkájába bekapcsolódva segítette, bújtatta az üldözötteket. Újságcikkben is szembeszállt a fasizálódó, antiszemita közszellemmel, noha ismerte a háború és a fennálló hatalommal való konfrontáció veszélyeit. 1943-ban, előljárói engedélyével, tudatosan ajánlotta fel életét másokért.

Sára testvér tevékeny életének 45 éve sokféle lehetőséget kínál az emlékezésre. Számomra ezekből a jelen történelmi helyzetben a Világ Igaza jelző a legaktuálisabb.

Ezt az elismerést olyan embermentők kapják, akik „a történelem legsötétebb óráiban, ellenszolgáltatás nélkül mentettek zsidó embereket, veszélyeztetve saját szabadságukat, biztonságukat, életüket”.

Igaz emberként élni a történelem legsötétebb óráiban. A mi feladatunk sem kisebb. Ferenc pápa szerint ugyanis a történelem visszafordulni látszik. Talán még nem érezzük a saját bőrünkön a legsötétebb órák rettenetét, de látjuk a világ számos pontján dúló szörnyű háborút, terrorizmust, és hatnak ránk korunk pusztító ideológái is. Azt akarják elhithetni velünk, ránk kényszeríteni, hogy minden relatív. Nincs különbség a gyűlölet és a szeretet, a rossz és a jó, a hamis és az igaz között. Sőt, nem is létezik igazság.

Ebben a korban áll előttünk Sára testvér, a Világ Igaza, aki nemcsak kereste, meg is találta az Igazságot, magát Krisztust. Ezért a pusztulás idején is jövőt akart építeni. 1943 decemberében így írt a Dolgozó Lányoknak:

„Nem a dinamit, nem az ekrazit, nem a bomba rombol, pusztít, hanem az ezeket irányító gyűlölet.

Gyűlölettel csak rombolni, zúzni, törni, pusztítani lehet. Megtartani, építeni [...] csak szeretettel!

A gyűlölet tud ölni, – a szeretet életet ad! [...]

Ezért mi szeretetet akarunk.

És igazsággal akarunk építeni!”

Sára testvér is elsősorban az öregek, betegek és gyengék világi és örök életét akarta megmenteni életfelajánlásával, mert ahogy írja: „A teremtett értékek között a legnagyobb az örökéletű lélek. S mikor a hatalom hordozói rányitnak majd arra, hogy a legutolsó névtelen ember tönkrement lelke nagyobb veszteség, mintha a milánói dóm s a föld összes múkincsei együttvéve mind elpusztulnának, akkor fog kiapadni az a forrás, mely a háborút táplálja.”

Vértanúhalála előtt meg akarta menteni két munkatársának lelkét a tönkremeneteltől. Katonák voltak a Bokréta utcai házban, és két szobalánynak viszonya volt velük. Sára testvér figyelmeztette a lányokat, megmagyarázva, milyen lelki, erkölcsi káruk lehet belőle. Egyiküknek később azt is felajánlotta: elintézi, hogy átkerüljön egy másik otthonba, ugyanolyan feltételekkel. A lány nem akart elmenni, ezért feljelentette Sára testvért zsidók rejtetése miatt.

XVI. Benedek pápa szerint az igaz ember két fő vonása a törvénytisztelet – azaz a szeretet törvényének egy sajátos belső megélése –, valamint a személyes ráhagyatkozás Istenre. Erre mutat példát számunkra Sára testvér, aki 1944. májusában, fél évvel vértanúhalála előtt, ezt írta naplójában:

„Milyen jó így élni: ülni a kápolnában és tudni, hogy megtaláltam az igazságot. Milyen szomorú gondolni azokra, akik tévelyegnek [...] Minél inkább látom [...] az elfogultságot, haragot, gyűlöletet, annál jobban kell szeretnem, megbocsátani helyettük és értük is!”

Adja Isten, hogy Sára testvér nyomába lépve mi is igaz emberré váljunk, és képesek legyünk az önzetlen szeretetre, megbocsátásra és béketeremtésre!

Németh Emma
szociális testvér

ÜNNEPI SZENTMISÉK EGYHÁZMEGYÉNKBEN

DECEMBER 24.

Éjféli szentmise a budapesti Szent István-bazilikában, vezeti Erdő Péter bíboros; az esztergomi főszékesegyházban, vezeti Fábry Kornél segédpüspök

DECEMBER 25.

Karácsonyi ünnepi szentmise 10 órakor a budapesti Szent István-bazilikában, vezeti Mohos Gábor segédpüspök; az esztergomi bazilikában 10:30-kor, vezeti Erdő Péter bíboros

DECEMBER 26.

Hallássérültek részére szentmise 10 órakor a Budapest-Tabáni Alexandriai Szent Katalin-templomban, vezeti Martos Levente Balázs segédpüspök

DECEMBER 27.

Salkaházi Sára halálának 80. évfordulóján koszorúzás 10:30-kor a Szabadság híd pesti hídfőjénél, és szentmise 11:30-kor az Egyetemi templomban
Főcelebráns: Erdő Péter bíboros

DECEMBER 29.

A szentév megnyitása 10 órakor a budapesti Szent István-bazilikában, vezeti Erdő Péter bíboros

DECEMBER 31. és 2025. JANUÁR 1.

Hálaadó szentmise az esztergomi bazilikában 17 órakor, és másnap ugyanitt 17 órakor újévi szentmise
Főcelebráns: Erdő Péter bíboros

*Áldott, boldog karácsonyt kívánnak
az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye
munkatársai!*

